

Den svenska avfallsstatistiken –

orsaker till skillnad över uppkomna och behandlade mängder

Malin Johansson, SCB
Jan-Olov Sundqvist, IVL

Avtal: 2240-15-001

På uppdrag av Naturvårdsverket

Publicering: www.smed.se

Utgivare: Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska Institut

Adress: 601 76 Norrköping

Startår: 2006

ISSN: 1653-8102

SMED utgör en förkortning för Svenska MiljöEmissionsData, som är ett samarbete mellan IVL, SCB, SLU och SMHI. Samarbetet inom SMED inleddes 2001 med syftet att långsiktigt samla och utveckla den svenska kompetensen inom emissionsstatistik kopplat till åtgärdsarbete inom olika områden, bland annat som ett svar på Naturvårdsverkets behov av expertstöd för Sveriges internationella rapportering avseende utsläpp till luft och vatten, avfall samt farliga ämnen. Målsättningen med SMED-samarbetet är främst att utveckla och driva nationella emissionsdatabaser, och att tillhandahålla olika tjänster relaterade till dessa för nationella, regionala och lokala myndigheter, luft- och vattenvårdsförbund, näringsliv m.fl. Mer information finns på SMEDs hemsida www.smed.se.

Innehåll

INNEHÅLL	4
SAMMANFATTNING	5
INLEDNING	6
Bakgrund	6
Syfte	6
OM AVFALLSSTATISTIKEN	7
Metoder för att samla in data	7
Urval och uppräknig	8
Publicering av statistiken	8
RESULTAT	10
Skillnader mellan uppkommet och behandlat avfall	10
Skillnader för farligt avfall	14
FÖRBÄTTRINGAR	16
SLUTSATSER – AVFALLSSTATISTIKENS STYRKOR OCH SVAGHETER	18

Sammanfattning

På uppdrag av Naturvårdsverket tar SMED vartannat år fram statistik över uppkommet och behandlat avfall i Sverige. Statistiken rapporteras till EU, och används även av Naturvårdsverket för att följa upp nationella miljömål som berör avfall. Vid undersökningarna hittills har behandlade mängder avfall nästan alltid varit mindre än uppkomna mängder avfall. För att få mer förståelse varför siffrorna skiljer sig åt har SMED gjort en analys av resultat och metoder från undersökningen som avsåg år 2012. En slutsats av genomgången är att den svenska avfallsstatistiken har både styrkor och svagheter.

Bland styrkorna kan nämnas:

- Avfallsuppkomst undersöks i alla branscher inkl. hushåll. Likaså avfallsbehandling strävar efter att vara fullständig.
- Statistiken produceras i princip på samma sätt varje gång, men med utveckling mellan varje statistikomgång för att ständigt förbättra kvaliteten.
- De totalmängder som redovisas är överlag relativt säkra.
- Undersökningarna är utformade för att ge så liten uppgiftslämnarbörda som möjligt

Men det finns också en rad svagheter som bör nämnas:

- Miljörapporter från verksamheter utgör den viktigaste datakällan, men kvaliteten på avfallsinformationen i miljörapporterna är ofta dålig. Man kan räkna med att de mängder som anges är tillförlitliga, men det råder ofta oklarhet om avfallsklassning och hur avfallet behandlas.
- Det är svårt att få tillförlitliga data från särskilt tjänstebranscherna och bygg- och rivningsbranschen är svår. De har stora avfallsmängder och innehåller många företag. Miljörapporter är inte tillgängliga utom för ett relativt fåtal anläggningar i tjänstebranscherna. De många företagen, tillsammans med att båda har ganska komplicerad struktur, gör att det är svårt att göra enkätundersökningar.
- Även om en strävan har varit att täcka all avfallsbehandling är det fortfarande flera luckor. Det finns industrianläggningar som använder avfall som material eller bränsleråvara, utan att detta redovisas på ett tydligt sätt i miljörapporterna. Det finns också C-anläggningar, som inte undersöks, men som har avfallsbehandling.
- Det finns risk för dubbelräkning och dataglapp när flera olika metoder används för att samla in data.

Inledning

Bakgrund

På uppdrag av Naturvårdsverket tar Svenska MiljöEmissionsData (SMED) vartannat år fram nationell statistik över uppkommet och behandlat avfall. Undersökningen omfattar allt uppkommet avfall i samtliga branscher, inklusive hushållssektorn, samt all avfallsbehandling. Målen med undersökningen är dels att ta fram data för rapportering till EU enligt EU:s avfallsstatistikförordning¹, dels att ta fram underlag för att följa upp den svenska avfallspolitiken och miljömål som berör avfall. Den första undersökningen avsåg avfallsuppkomst och avfallsbehandling år 2004, och när detta skrivs håller resultatet på att ställas samman avseende år 2014.

Vid undersökningarna hittills har de behandlade mängderna nästan alltid varit mindre än de uppkomna mängderna. För farligt avfall var det högre mängder uppkommet avfall än behandlat avfall år 2012. För att få bättre förståelse varför siffrorna skiljer sig åt har SMED gjort en analys av resultat och metoder från undersökningen som avsåg år 2012. Avfallsstatistiken som denna undersökning baseras på finns publicerad i Naturvårdsverkets rapport Avfall i Sverige 2012 och i SCB:s Statistikdatabas. Beskrivning av metoder m.m. finns i en kvalitetsrapport som redovisas på engelska till Eurostat.

Syfte

Rapporten syftar till att kortfattat presentera avfallsstatistiken samt beskriva orsaker till skillnaderna mellan mängder avfall som uppkommer och behandlas, med utgångspunkt i data avseende 2012.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning nr 2150/2002 av den 25 november 2002 om avfallsstatistik. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:02002R2150-20090420&from=EN>

Om avfallsstatistiken

Avfallsstatistiken undersöker hur mycket avfall som uppkommer i samtliga branscher och hushållssektorn i Sverige samt hur mycket avfall som behandlas med olika behandlingsmetoder. Alla avfallsmängder finns uppdelat på avfallsslag enligt EU:s avfallsstatistikförordning. Statistiken har sedan 2006 producerats vartannat år och mellan varje statistikomgång bedrivs utvecklingsprojekt med syfte att hela tiden förbättra statistiken.

För att kunna följa avfallstrender undersöks branscher med betydande avfallsmängder i så stor utsträckning som möjligt på samma sätt varje statistikomgång. Avfallsmängderna som anläggningarna presenterar i miljörapporterna är relativt säkra på totalnivå, vilket också är positivt för att kunna följa mängderna avfall nationellt.

Metoder för att samla in data

I avfallsstatistiken används flera olika metoder för att samla in uppgifter om avfallsmängder, avfallsslag och typ av behandling. Metoderna varierar från bransch till bransch beroende på tillgång och kvalitet på avfallsdata. Metoderna kan grovt indelas i två kategorier; statistiska undersökningar respektive andra typer av undersökningar.

I kategorin statistiska undersökningar ingår datainsamling via anläggningarnas miljörapporter och enkäter till företag. Undersökning av behandling av avfall genomförs med data från miljörapporter från alla tillståndspliktiga A- och B-anläggningar som behandlar avfall. För uppkommet avfall görs statistiska undersökningar med hjälp av urvalsundersökning för ett antal branscher. Var och en av dessa branscher kan delas in i två delpopulationer: tillståndspliktiga anläggningar som lämnat miljörapport i Svenska Miljörapporteringsportalen (SMP) respektive arbetsställen som inte lämnat miljörapport i SMP. För den andra delen av populationen görs en urvalsundersökning i form av enkät till arbetsställena.

Andra typer av datakällor används för de branscher som inte är tillståndspliktiga d.v.s. där inga miljörapporter i Svenska Miljörapporteringsportalen (SMP) finns att tillgå, och där det av olika skäl inte heller är möjligt eller lämpligt att samla in uppgifter via enkäter. Andra typer av datakällor är exempelvis uppgifter från branschföreningar, organisationer eller företag, användning av avfallsfaktorer för vissa avfallsslag etc. Det förekommer också att via enkät eller intervjuer tillfråga endast en mindre del av företagen i branschen i fråga. Metoderna för att

samla in data är valda för att få bra kvalitet på statistiken med en så liten uppgiftslämnarbörda som möjligt.

Urval och uppräknig

För att undersöka uppkomst med miljörapporter och enkäter dras ett urval av företag/anläggningar i branschen. Under denna statistikomgång var urvalet i snitt omkring 35 procent av antalet anläggningar i respektive bransch. Urvalet görs riktat så att närmare 100 procent av alla större företag omfattas, och mindre andelar av de mindre företagen. För branschen utvinning av mineral undersöks alla gruvor, och den redovisade mängden är lika med den mängd som samlats in från miljörapporterna. För övriga branscher som undersöks med miljörapporter och enkäter är det knappt 80 procent av den redovisade mängden som är insamlade data från miljörapporter och enkäter och strax över 20 procent som är uppräknade. För dessa branscher ligger också osäkerheten (mätt som variationskoefficient) på omkring 5 procent för icke-farligt avfall och omkring 8 procent för farligt avfall.

Branscher med hög andel uppräknat farligt avfall är framför allt livsmedelsindustrin beroende på att många företag inte redovisar farligt avfall. Där blir också osäkerheten ganska stor. För icke-farligt avfall har kemibranschen och icke-metalliska mineral (d.v.s. tillverkning av cement, keramik, glas, mm) relativt hög andel uppräknig, vilket ökar osäkerheten jämfört med andra branscher.

Emellertid är det flera branscher som undersöks med andra metoder än miljörapporter och enkäter, och för dessa är de redovisade mängderna betydligt större än de faktiskt mätta värdena. Om man räknar bort gruvavfallet så är det mindre än halva mängden som kommer från statistiska metoder (miljörapporter och enkäter), medan mer än halva mängden avfall som beräknas med andra metoder än statistiska metoder. Det är i dessa branscher (som inte har miljörapporter och enkäter) det finns störst skillnader mellan mängd uppkommet och mängd behandlat avfall.

Publicering av statistiken

All tidigare avfallsstatistik finns tillgänglig i SCB:s statistikdatabas². Här finns möjlighet att göra uttag från uppkommet och behandlat, avfallsslag, år, branscher och behandlingstyper. Fördjupad information om metoder som används i avfallsstatistiken finns tillgänglig i statistikens kvalitetsrapport³

² <http://www.statistikdatabasen.scb.se/>

³ Quality Report on Waste Statistics 2012 generation of waste and recovery and disposal of waste according to EU Regulation on Waste Statistics, Sweden.
http://www.naturvardsverket.se/upload/sa-mar-miljon/mark/avfall/kvalitetsdoku_2012.pdf

samt rapporten Avfall i Sverige⁴, som båda är tillgängliga på Naturvårdsverkets hemsida. I kvalitetsrapporten finns information om datakällor, metoder, bearbetning av data, osäkerheter och annat som beskriver statistikens kvalitet. Rapporten skrivs på engelska och skickas av Naturvårdsverket till Eurostat i samband med leverans av nationella tabeller. Rapporten är utformad efter kraven i EU:s avfallsstatistikförordning och anvisningar från Eurostat. Kvalitetsrapporten utgör kvalitetsdeklaration för Sveriges officiella avfallsstatistik. Avfall i Sverige innehåller sammanställningar och analyser av nationell avfallsstatistik för en bredare målgrupp. I rapporten finns tabeller, diagram och avfallsflöden för att förklara statistik och följa upp etappmål. Det finns även information om producentansvar, olika mål som berör avfall i den nationella avfallsplanen och i de nationella miljömålen, samt statistik och metoder för olika branscher.

⁴ Avfall i Sverige 2012. Naturvårdsverket rapport 6619.
<https://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/6600/978-91-620-6619-21/>

Resultat

Skillnader mellan uppkommet och behandlat avfall

För att närmare förstå varför det är skillnader mellan mängder uppkommet och behandlat avfall genomförde SMED en ingående analys av resultat och metoder som användes i statistiken avseende år 2012. Här sammanfattas de viktigaste slutsatserna av analysen.

Miljörapporter utgör en viktig datakälla för avfallsstatistiken, men miljörapporterna är inte utformade för detta. Det finns ingen standardiserad mall för hur avfallsredovisningen ska göras och det leder till att många uppgifter är ofullständiga och svårtolkade. Avfallsuppgifter redovisas i textdelar som manuellt måste tolkas och matas in i en databas. Det medför också att det tar lång tid gå igenom miljörapporterna för att hitta den information om avfallet som behövs.

Avfall klassificeras på olika sätt av olika aktörer. Det som benämns som ett avfallsslag vid uppkomst, brukar vanligen benämnas något annat vid behandling. Exempelvis brukar industrier redovisa ofta uppkomst av avfall i miljörapporter uttryckt i så kallade List of Waste-koder (sexsiffriga koder enligt bilaga 4 i den svenska avfallsförordningen). Behandlingsanläggningar använder ofta i stället samlingsbenämningar på avfallet, till exempel ”brännbart avfall” eller ”deponirest” som i realiteten kan vara flera olika avfallsslag. En del av sjukvårdsavfallet klassas som ”brännbart avfall” (blandat avfall) i stället för sjukvårdsavfall. Flera anläggningar kan ha klassat uppkommet PCB-avfall (elektrisk utrustning) som farligt elkrot i stället för farligt PCB-avfall. Både industrier och avfallsbehandlingsanläggningar använder ibland egna avfallsbeteckningar som kan vara svåra att tolka, t.ex. ”bygg- och verksamhetsavfall”, ”grön station”, med mera.

För att ta fram uppgifter om uppkomst av avfall används olika metoder för olika branscher. När data samlas in via miljörapporter och enkäter hämtas information direkt från avfallsalstraren respektive behandlingsanläggningen, vilket gör att det är lätt att undvika dubbelräkningar och lätt att identifiera dataglapp. När andra metoder används för att samla in data ökar risken för dubbelräkningar. För all industri samt energibranschen används miljörapporter och enkäter som grund för insamling av data. För bl.a. jordbruk, skogsbruk och fiske, byggbranschen, tjänstebranscherna och

hushållssektorn används andra datakällor. För byggbranschen, tjänstebranscherna och hushållssektorn kan det lätt uppstå såväl dubbelräkningar som dataglapp. Även mellan byggbranschen och olika industribranscher kan uppstå risk för dubbelräkning eftersom byggavfall kan alstras i industriverksamhet.

Det finns några fall där avfallsbehandlingen inte är fullständig täckt. Miljörapporter redovisas i SMP av tillståndspliktiga A- och B-anläggningar. Dessa används för att samla in data över behandlade mängder. Därutöver finns så kallade anmälningspliktiga avfallsbehandlingsanläggningar, eller C-anläggningar, som normalt inte redovisar miljörapport i SMP. Exempel på C-anläggningar som inte täcks in är asfaltverk som återvinner asfalt, tillverkning av matjord från slam, bark och liknande, och anläggningsbyggen som använder avfallsmassor som utfyllnads- eller konstruktionsmaterial. I båda dessa fall är det återvinning som missas och inte kommer med i statistiken.

Inom industrin är det många verksamheter som använder avfall som bränsle eller materialråvara, men deras verksamhetskod anger ofta inte att de tar emot avfall, det är därmed så kallad ”dold” behandling. Detta redovisas sällan i miljörapporterna på ett klart och entydigt sätt vilket gör att deras avfallsbehandling inte kommer med i statistiken.

För glasavfall ingår pantglas i uppkommet, men behandling av pantglas (diskning) ingår inte i de behandlade mängderna.

Slam från hushåll (från trekammarbrunnar och septiktankar) ingår i uppkommet men inte i behandlat. Normalt tas slammen omhand av de kommunala avloppsreningsverken, men dessa har inte betraktats som avfallsbehandlingsanläggningar i undersökningen.

Det finns också några fall där avfallsbehandling täcker in mer än avfallsuppkomsten gör:

- Döda sällskapsdjur ingår i behandlat, men inte i uppkommet. De behandlas i smådjurskrematorier, och borde redovisas som uppkomma i veterinärverksamhet i tjänstebranscherna.
- Gödsel tas upp som behandlat vid gårdsrötning, men är inte med som uppkommet i jordbruk.
- För gummiavfall (däck) ingår inte däck som borde uppkomma i transporter i tjänstesektorn, men de ingår i behandlat.

Import och export av avfall bidrar till skillnader mellan mängderna uppkommet och behandlat avfall. Statistiken anger det avfall som

uppkommer i landet och det avfall som behandlas i landet. Avfall som exporteras kommer med i statistiken över uppkommet avfall, men inte i statistiken över behandlat avfall. Avfall som importeras för att behandlas i Sverige finns med i statistiken över behandlat avfall, men inte i uppkommet. Detta är enligt riktlinjerna från EU.

För tjänstebranscherna och i byggbranschen görs enklare enkätundersökningar och intervjuer för att få in data när miljörapporter inte finns. Statistiska undersökningar görs i industribranscher, och liknande undersökningar görs även för farligt avfall i tjänstebranscherna (transportörer av farligt avfall tillfrågas) och för uppkommet bygg- och rivningsavfall i byggbranschen. Svarsfrekvensen för enkäter ligger ofta på ca 35 procent. Undersökningarna om farligt avfall i tjänstebranscherna och bygg- och rivningsavfall hade ännu lägre, ca 15 procent. Företagens ointresse att delta i frivilliga undersökningar leder till ökad osäkerhet i avfallsstatistiken.

Vid urvalsundersökningar för industribranscher görs en uppräkningsundersökning av resultatet från de som har svarat för att täcka in hela branschen. I industribranscherna är den uppräknade mängden ofta bara ca 25 procent av den totala mängden. I undersökningar i tjänstebranscherna (t.ex. undersökning av farligt avfall) och i byggbranschen ligger svarsfrekvensen mycket lägre så att den uppräknade mängden är 80 – 90 procent av den totala mängden. För de avfallsslag som berörs av dessa undersökningar blir osäkerheten mycket stor.

I tabell 1 nedan visas några exempel på skillnader mellan uppkomst och behandling, och orsakerna till dessa.

Tabell 1. Exempel på skillnader mellan uppkomna och behandlade avfallsmängder (avrundade mängder) i Sverige 2012.

Avfallsgrupper	Uppkommet avfall ton	Behandlat avfall ton	Orsaker till skillnader mellan uppkommet och behandlat avfall
Kemiskt avfall, farligt och icke-farligt	1 080 000	920 000	<ul style="list-style-type: none"> • Dold behandling. • Osäker uppräknig av farligt avfall i tjänstebranscherna.
Slam, icke-farligt	920 000	410 000	<ul style="list-style-type: none"> • All behandling av rötslam är inte med.
Slam, farligt	45 000	26 000	<ul style="list-style-type: none"> • Osäker uppräknig av farligt avfall i tjänstebranscherna.
Sjukvårdsavfall och biologiskt avfall, farligt och icke-farligt	5 000	7 000	<ul style="list-style-type: none"> • Klassificeringsfel • Olika täckning av uppkomst och behandling för döda sällskapsdjur.
Glasavfall, icke-farligt	280 000	120 000	<ul style="list-style-type: none"> • Olika systemgränser i behandling och uppkomst (pantglas är med i uppkomst men inte behandling)
Pappersavfall	740 000	1 560 000	<ul style="list-style-type: none"> • Import av returpapper • Ofullständig täckning. Wellpapp borde uppkomma i tjänstebranscherna
Gummi- och plastavfall	220 000	320 000	<ul style="list-style-type: none"> • Ofullständig täckning. • Datakvalitet i miljörapporter
PCB-avfall, farligt	1 000	5 000	<ul style="list-style-type: none"> • Klassningsfel. Flera anläggningar kan ha klassat PCB-avfall (elektrisk utrustning) som farligt elskrot (blir annat farligt avfall)
Batterier och ackumulatörer, farligt och icke-farligt	31 000	71 000	<ul style="list-style-type: none"> • Blybatterier importeras för återvinning.
Organiskt avfall	1 840 000	1 690 000	<ul style="list-style-type: none"> • Dold behandling (vegetabiliskt avfall från livsmedelsindustri) • Biprodukter (t.ex. restprodukter som säljs som djurfoder) • Olika täckning vid uppkomst och behandling (parkavfall samt gödsel vid gårdsrötning)
Blandat avfall, farligt och icke-farligt	2 690 000	5 050 000	<ul style="list-style-type: none"> • Import av avfallsbränsle • Klassningsfel
Aska, slagg, mineralavfall, jord, farligt och icke-farligt	9 650 000	7 320 000	<ul style="list-style-type: none"> • Behandling i C-anläggningar (konstruktionsmaterial) • Export av flygaska. • Beräkningsmodeller (förorenad jord i tjänstebranscherna) • Eventuell dubbelräkning av förorenad jord

Skillnader för farligt avfall

I en rapport 2015 påpekade riksrevisionen⁵ att det råder en stor skillnad mellan uppkommet och behandlat farligt avfall. Statistiken visar att totalt 2 750 000 ton farligt avfall uppkom i Sverige under 2012 och att den behandlade mängden var farligt avfall var 2 070 000 ton. Det innebär alltså en skillnad på 680 000 ton, vilket är nästan en fjärdedel av det uppkomna farliga avfallet.

Vid jämförelser mellan uppkomst och behandling av farligt avfall är det generellt för de flesta avfallsslag att uppkomsten är större behandlingen. Några tänkbara anledningar till detta diskuteras nedan.

En anledning är att miljörapporterna som ligger till grund för statistiken om både uppkommet och behandlat avfall ofta innehåller svårtolkade avfallsuppgifter, som kan leda till missuppfattningar vad gäller avfallstyp, hantering och behandling. Det är också ett antal miljörapporter som innehåller sekretessklassade avfallsuppgifter, som SMED inte kommer åt. Det är några viktiga anläggningar som hanterar farligt avfall som har haft sekretesskyddade avfallsuppgifter, eller som mycket bristfälliga avfallsuppgifter, så att uppgifter om behandling inte kommit med i statistiken.

Endast en mindre del kan förklaras av export. Cirka 270 000 ton farligt avfall exporterades under 2012 och cirka 220 000 ton farligt avfall importerades till Sverige under samma år, vilket innebär att Sveriges nettoexport av farligt avfall uppgick till cirka 50 000 ton. Av det som exporterades stod flygaska och rökgasreningsavfall från avfallsförbränning för en stor del.

För flera avfallsslag där skillnaden är stor står tjänstebanschnerna för en stor del av uppkomsten. Uppgifter om farligt avfall i tjänstebanschnerna är osäkra. De togs fram i en undersökning 2008, och har återanvänds i flera år, och det är en hög uppräkningsfaktor (ca 8,0). Det är också risk för att det är dubbelräkningar så att samma mängder kan vara inräknade i det farliga avfallet från andra branscher. exempelvis kan försäkringsbolag och transportföretag stå som avsändare, medan avfallet egentligen uppkommit i en industriell verksamhet. I undersökningen tillfrågades transportörer om avfall de transporterat från kunder som var klassade i tjänstebanschnerna, medan i undersökningar i andra branscher tillfrågas avfallsalstraren, eller behandlingsanläggningen. Vidare är det flera avfallsslag i undersökningen

⁵ Transporter av farligt avfall – fungerar tillsynen? RiR 2015:10.

<http://www.riksrevisionen.se/sv/rapporter/Rapporter/EFF/2015/Transporter-av-farligt-avfall--fungerar-tillsynen/>

av farligt avfall i tjänstebranscherna som förekommer i anmärkningsvärd stor mängd. Exempelvis har tjänstebranscherna en stor mängd lösningsmedelsavfall (det är den bransch som alstrar störst mängd lösningsmedelsavfall), som egentligen inte borde uppkomma i några större kvantiteter. Andra avfallsslag från tjänstesektorn som förekommer i anmärkningshög stor mängd är industriella slam, farligt mineralavfall från bygg och rivning, förorenad jord och kemiskt avfall.

För farligt träavfall (impregnerat trä) finns det en risk för dubbelräkning vid uppkomst. Större mängder farligt träavfall uppkommer i både byggbranschen och hushåll. Uppgifterna om hushåll kommer från Avfall Sverige och uppgifterna om byggbranschen kommer från anläggningar som hanterar farligt träavfall. För farligt träavfall kan det också skillnaden bero på att farligt avfall vid behandling blivit klassat som icke-farligt, eftersom behandlingen där är större än uppkomsten enligt avfallsstatistiken.

För oljeavfall är det troligt att det är dold behandling som inte kommit med, d.v.s. oljan har använts som bränsle vid olika industrier utan att det har redovisats i miljörapporterna. Dold behandling kan också vara en förklaring till lösningsmedelsavfall, förutom vad som sagts om osäkerheter i tjänstebranscherna ovan.

Dessa anledningar har bidragit till den stora skillnaden mellan uppkomst och behandling. I den pågående undersökningen om uppkomst och behandling av avfall år 2014 har SMED i ännu högre grad försökt att undvika dubbelräkning mellan olika branscher och letat än mer intensivt efter dold behandling.

Förbättringar

Det pågår flera aktiviteter som syftar till att förbättra avfallsstatistiken.

Till den pågående avfallsstatistiken har SMED genomfört flera utvecklingsprojekt, bland annat för att förbättra statistiken i tjänstebranscherna. De omdiskuterade undersökningarna om farligt avfall i tjänstebranscherna och undersökningen av bygg- och rivningsföretag i byggbranschen har gjorts om. Emellertid har de fortfarande låg svarsfrekvens och hög uppräkningsfaktor. Datakällorna som används i tjänstebranscherna, byggbranschen samt hushållssektorn analyseras noggrant och arbetet samordnas bättre mellan olika branscher för att identifiera möjliga dubbelräkningar.

Inför varje statistikomgång genomförs utvecklingsprojekt för att förbättra statistiken. Utvecklingsprojekt som kan bli aktuella inför nästa omgång av avfallsstatistik (2016) är projekt som syftar till att förbättra statistiken utifrån kunskapen om vad som orsakar skillnaden mellan uppkommet och behandlat avfall. Det kan t.ex. vara projekt om så kallad dold behandling

Från och med 2015 kommer tillståndspliktiga avfallsbehandlingsanläggningar (A-och B-anläggningar) att rapportera in mottaget och behandlat bygg- och rivningsavfall enligt en särskild mall. Syftet med den utökade rapporteringen är att bättre kunna följa upp det nationella målet om återvinning av bygg- och rivningsavfall.

Det pågår också ett arbete med att se över hur avfallsstatistiken kan förbättras i framtiden. Naturvårdsverket har i och med regeringsuppdraget om förbättrad avfallsstatistik och spårbarhetssystem⁶ fått i uppdrag från regeringen att utveckla avfallsstatistiken och utveckla ett förslag på ett system för spårbarhet av framförallt farligt avfall. Uppdraget delredovisades den 10 september 2015 och ska slutredovisas senast den 1 oktober 2016.

Två av förslagen i utredningen är att miljörapporter ska bli mer standardiserade och att farligt avfall ska kunna spåras. Det diskuteras även vilka som ska omfattas av rapporteringen till avfallsundersökningarna. För att få bättre information om avfall i miljörapporterna behöver det framför allt ställas ett tydligt krav på vilka avfallsuppgifter som ska finnas och hur de ska redovisas. Det är Naturvårdsverket som utarbetar föreskrifterna för miljörapporter. Bättre miljörapporter är en del av lösningen av problemen

⁶ <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Regeringsuppdrag/Forbatttrad-avfallsstatistik-och-sparbarhetssystem/>

ovan, t.ex. dold behandling, avfallsklassificeringsfel, tvetydiga uppgifter om avfall och behandling, m.m.

Ytterligare åtgärder som kan förbättra avfallsstatistiken är svarsplikt eller uppgiftslämnarplikt vid enkätundersökningar. I industribranscherna är det relativt låg svarsfrekvens i enkätundersökningar, men det påverkar inte slutresultatet i väldigt stor utsträckning. Däremot i undersökningar/intervjuer som görs i tjänstebranscherna och byggbranschen påverkar den låga svarsfrekvensen i mycket hög grad.

Slutsatser – avfallsstatistikens styrkor och svagheter

Avfallsstatistiken har både styrkor och svagheter, som diskuterats tidigare i rapporten. Bland styrkorna tillhör att uppkomst av avfall undersöks i samtliga branscher och hushållssektorn. Avfallsbehandlingen är heltäckande för samtliga A- och B-anläggningar. Totalmängderna avfall för uppkommet och behandlat avfall är relativt säkra och metoder för att samla in data är ungefär samma för branscherna mellan statistikomgångarna, vilket underlättar för att kunna göra jämförelser mellan åren och följa avfallstrender. Valen av undersökningar i avfallsstatistiken är utformade för att ta fram tillförlitlig statistik med en sådan liten uppgiftslämnarbörd som möjligt.

Avfallsstatistiken är beroende av korrekta avfallsuppgifter från miljörapporter eftersom dessa utgör den viktigaste datakällan. En svaghet i avfallsstatistiken idag är att informationen om avfallstyp och behandlingstyp i miljörapporterna ofta är bristfällig, vilket bidrar till osäkrare uppgifter på detaljerad nivå. En annan svaghet med statistiken är att vissa branscher är svåra att undersöka med enkäter och miljörapporter. I statistiken är det en strävan att täcka all avfallsbehandling, men det är fortfarande flera luckor som måste täckas. Det finns industrianläggningar som använder avfall som material eller bränsleråvara, utan att detta redovisas på ett tydligt sätt i miljörapporterna. Det finns också C-anläggningar, som inte undersöks, men som har avfallsbehandling som borde vara med i statistiken.

Statistiken för farligt avfall uppvisar stora skillnader mellan uppkommet avfall och behandlat avfall. Statistiken över uppkommet farligt avfall har några stora osäkerheter, framför allt beroende av osäkra metoder för tjänstebranscherna och eventuella överlappningar mellan byggbranschen och hushållssektorn. Dessutom kan en del farligt avfall ha återvunnits eller använts som materialråvara utan att det redovisats som avfallsbehandling.